

ELECTROINTENSIVAS CON DATA DE CADUCIDADE

Ramón Varela Díaz*

As electrointensivas na Galiza están representadas hoxe pola industria de fabricación de alúmina e aluminio primario xunto coa a industria de ferroalixes e a siderurxia que aproveita chatarra. O Goberno, co novo Estatuto do Consumidor Electrointensivo, pretende incluír outras (quizá celulosa, taboleiros, térmicas, refinería, cemento...), para beneficiar a novas empresas e seguir con axudas e subvencións millonarias a este grupo privilexiado de grandes consumidoras e dependentes da electricidade. Estas industrias multinacionais na Galiza achegan menos do 2% do traballo industrial pero necesitan da orde do 34% da electricidade total que se consume no país. Son á vez industrias grandes emisoras de contaminantes, e a maiores non cotizan aquí ao ter a sede fóra de Galiza.

Air Liquid Ibérica na Coruña.

AS INDUSTRIAS ELECTROINTENSIVAS NA GALIZA

A “Asociación de Empresas con Gran Consumo de Enerxía” (AEGE), creada pola industria electrointensiva española no ano 1980 co obxectivo de “crear políticas enerxéticas que favorezan a competitividade dos seus asociados”, está formada por 27 compañías industriais e 68 industrias de todo o Estado que consumen o 9,3% da demanda eléctrica peninsular. Na Galiza están incluídas na AEGE 9 fábricas electrointensivas que representan a nada desprezable porcentaxe do 11,5% do total do Estado e pertencen aos sectores da metalurxia non férrica (5 fábricas), siderurxia (2), gases industriais (1) e química básica (1). Aquí figuran coñecidas fábricas e multinacionais como:

a) Alúmina Española S.A. e Aluminio Español S.A., localizadas en San Cibrao, no norte de Lugo, hoxe propiedade da multinacional americana Alcoa para fabricar alúmina e aluminio primario. A súa filial Alcoa Spain ten a sede en Madrid, aínda que son os activos de Galiza os máis importantes da empresa no Estado. No ano 2018 este “xigante” consumiu da orde de 3,7 millóns de MWh e abasteciase da central térmica de As Pontes.

b) Alu Ibérica (antes Alcoa Inespal), asentada en A Coruña para fabricar aluminio, pertence na actualidade ao Grupo Industrial Riesgo, conglomerado empresarial español de recente creación. Alcoa Inespal de A Coruña pasou a denominarse Alu Ibérica cando Alcoa a vendeu ao fondo suízo Partner Capital, que enseguida a revendeu ao Grupo Industrial Riesgo. A mediados do 2020, Riesgo como produtor asociouse coa empresa Traxys distribuidor do sector da metalurxia.

c) Ferroatlántica de Sabón, especializada na fabricación de silicio metálico. Pertence ao Grupo Ferroglobe (en 2015 era nun 57% Ferroatlántica e 43% Globe Speciality Metals GSM, con sede en Miami). Ferroatlántica como produtor de ferroalixes está controlada polo grupo Villar Mir.

d) XEAL (“Xallas electricidad y aleaciones”), especializadas en fabricar ferrosilicio, ferromanganeso... O que antes se denominaba Ferroatlántica de Cee e Ferroatlántica de Dumbria, cando estaban en maos de Ferroatlántica e Globe, hoxe denomínanse XEAL e son propiedade do fondo americano TPG (Texas Pacific Group), con sede en Londres. TPG mercou en 2019 as dúas factorías e dez centrais e minicentrais hidroeléctricas con 167 MW de potencia.

e) Celsa Atlantic de Laracha, do Grupo multinacional europeo Celsa Group con sede en Barcelona, ligada a seis unidades de negocio e dominando a siderurxia, laminación, tubos de aceiro... é un dos maiores produtores de aceiro de Europa. Celsa Atlantic utiliza chatarra no proceso de produción.

f) Megasa Siderúrgica de Narón, do Grupo Megasa, fundada pola familia galega Freire en 1953, produce aceiro corrugado en barra, en rolo e alambión. Narón é a sede central corporativa do Grupo. Ademais de en Narón e Ferrol (Megamalla) ten fábricas en Zaragoza (Megasider Zaragoza), Lisboa (Seixal) e Maia (Maia Siderurxia) en Portugal. Megasa utiliza chatarra no proceso de produción.

g) Air Liquide Ibérica de gases en A Coruña, do Grupo Air Liquide, que se proclama multinacional líder no sector de gases, tecnoloxías e

servizos para a industria e a saúde, está presente en 80 países. A filial do grupo en España ten a sede en Madrid.

CONSUMO ELÉCTRICO DAS ELECTROINTENSIVAS

As industrias electrointensivas asentadas na Galiza (9 industrias incluídas en AEGE) necesitan da orde do 34% da electricidade total que consumimos, mentres que o resto da industria galega (localizada en 12.768 locais no ano 2017, segundo o INE) consume por baixo do 19% do total galego. Toda a pequena e mediana industria xunto coa grande industria

As 9 industrias electrointensivas asentadas na Galiza consumen o 34% da electricidade total, mentres que o resto da industria galega, con máis de 12.000 locais, non chega ao 19%. As primeiras achegan menos do 2% do traballo industrial

que non se incluía no grupo electrointensivo tiña un consumo eléctrico moi inferior ao que representaban o grupo das electrointensivas, que se poderían considerar realmente hiperelectrointensivas. En 2017, o consumo galego da electricidade repartíase da seguinte maneira: 52,4% consumo industrial; 22,6% doméstico; 19,7% servizos; 2,1% pesca, agricultura e minas; 1,4% transporte; 0,8% construción e 1% bombeo.

O maior consumidor de electricidade é a industria co 52,4% do total de electricidade, porcentaxe moi superior ao que demanda a industria no Estado que non chega ao 35%. Dous sectores con oito instalacións electrointensivas, o da metalúrxica non férrea e a siderurxia-fundición consumen o 34% da electricidade total galega cando no Estado estes dous sectores non representan nin o 11% do total. Os restantes sectores industriais non chegan a consumir o 19% do total galego cando no Estado se aproximan ao 24%. A despreocupación polo consumo eléctrico nas grandes empresas é total, sirva como proba que no ano 2001 a industria electrointensiva nos sectores máis consumidores (metalurxia non férrea, siderurxia e fundición) consumían 6,22 millóns de MWh, e no ano 2016 o consumo foi de 6,19 millóns de MWh (Táboa 1).

Galiza, no 2018, tiña unha xeración neta de electricidade de 32.037 Giga Watios hora (GWh) e un consumo que só alcanzaba 17.798 GWh

Cheminea de ALCOA en San Cibrao.

Táboa 1. Produción e consumo eléctrico galego 2001-2018 (MWh).

Ano	2001	2005	2010	2016	2017	2018
Produción de electricidade neta na Galiza	28.735.000	25.809.000	29.635.000	30.806.000	26.420.000	32.037.000
Consumo de electricidade	15.486.657	19.460.447	18.463.704	18.140.547	18.569.767	17.798.446
% Consumo/Produción	53,9%	75,4%	59,9%	58,9%	70,3%	55,6%
Consumo Total da Industria	8.968.464	11.463.734	9.669.755	9.599.617	9.732.559	-
% do total	57,9%	58,9%	52,3%	52,9%	52,4%	-
Consumo metalurxia non férrea (aluminio)	5.026.625	5.840.545	4.758.619	4.615.254	-	-
Consumo siderurxia e fundición	1.195.467	1.491.895	1.695.814	1.572.436	-	-
Electrointensiva (só metalurxia e siderurxia)	6.222.092	7.332.440	6.454.433	6.187.690	-	6.478.286
% Consumo Electrointensiva/Total	40,2%	37,7%	35,6%	34,1%	-	36,4%*
Industria galega sen electrointensivas	2.746.372	4.131.294	3.215.322	3.411.927	-	-
% Consumo con relación ao total galego	17,7%	21,2%	17,4%	18,8%	-	-
Lugo, metalurxia non férrea (Alumina-Aluminio)	3.048.078	3.765.703	3.450.274	3.519.221	-	3.657.196
A Coruña, metalurxia non férrea	1.788.486	2.011.598	1.301.719	1.059.770	-	2.821.096**

Fonte: Elaboración propia a partir de Inega. Balance enerxético de Galicia 2017, Publicado en 2019. Xeración de electricidade. Consumo electricidade por sectores. Ministerio Transición Ecolóxica 2020.

*21 grandes consumidoras, delas 20 na Coruña e 1 en Lugo.

**20 industrias de diversos sectores, á parte da metalurxia non férrea, están a siderurxia, madeira, gases...

Táboa 2. Grandes consumidoras de electricidade. Situación a finais do 2018.

	Número de clientes	Potencia contratada (kW)	Subministro anual a grandes consumidoras (MWh)	Subministro a toda a provincia (MWh)	% grandes consumidoras/total
A Coruña	20	427.407	2.821.096	7.965.755	35,4%
Lugo	1	410.000	3.657.196	4.926.780	74,2%
Ourense	3	10.300	6.089	1.188.686	0,5%
Pontevedra	10	10.784	7.803	3.717.225	0,2%
Total	34	858.491	6.492.184	17.798.446	36,5%

Fonte: Elaboración propia a partir de datos do Ministerio Transición Ecolóxica y el Reto demográfico. 2020.

(Táboa 1), situación similar a anos anteriores polo que permanentemente exportamos electricidade -entre o 25 e o 45%, segundo os anos-. Á parte, indirectamente, exportamos electricidade "envasada" en produtos que a consumiron: tochos de aluminio primario, ferroalixes... Producir electricidade ten custos sociais, e exportar electricidade directa ou indirectamente só beneficia as grandes empresas multinacionais, pois ao ter a sede e cotizar fóra de Galiza, aquí só deixan migallas económicas e gran contaminación.

A industria electrointensiva concéntrase en Lugo e A Coruña. En Lugo está Alumina-Aluminio de San Cibrao. No ano 2009 consumía 3.727.653 MWh, mentres o consumo doméstico alcanzaba tan só 631.410 MWh e o total en todos os sectores na provincia era de 5.536.372 MWh (fonte: Ministerio de Industria, 10/06/2012). No ano 2016 o consumo foi de 3,5 millóns de MWh, mentres o resto dos sectores era de 1 millón de MWh/ano. Alcoa representaba o 86% de todo o que consumía a industria de Lugo e o 68% da electricidade total provincial. No ano 2020 (datos do Ministerio para a Transición Ecolóxica para 2018) un só cliente en Lugo

consume 3.657.196 MWh, mentres o subministro por comercializadora en toda a provincia foi de 4.926.780 MWh (Táboa 2).

Na provincia de A Coruña o consumo da industria electrointensiva é inferior ao de Lugo. Dos case 8 millóns de MWh, máis de 2,5 millóns é para dous sectores industriais, a metalurxia non férrea e a siderurxia, que entre ambos consumen o 63,7% do total industrial da provincia. Este consumo débese a Alcoa Inespal, Ferroatlántica, Megasa e Celsa. Os datos máis recentes do ano 2020 para a Coruña indican que existen 20 clientes grandes consumidores con consumo de 2.821.96 MWh dun total de 7.965.755 MWh comercializados na provincia.

AS INDUSTRIAS ELECTROINTENSIVAS E A CONTAMINACIÓN ATMOSFÉRICA

As electrointensivas non só consumen grandes cantidades de electricidade senón que tamén son grandes en contaminación e no impacto que xeran. Ademais, indirectamente, arrastran contaminación doutras indus

Táboa 3. Contaminación atmosférica das industrias electrointensivas (2018).

Parte I: Gases e partículas	CO ₂ (t)	NO _x (t)	SO _x (t)	PM ₁₀ (t)	CO (t)	Cl (kg)	F (kg)	
Alúmina Española*	647.000	407	23	80	-	-	-	
Aluminio Español	419.000	207	3.630	232	20.600	11.300	111.000	
Alcoa Inespal	112.000	68,6	817	64,3	5.520	-	44	
Ferroatlántica Cee	144.000	47,6	43,7	4,72	250	1.200	601	
Ferroatlántica Sabón	225.000	420	276	35,6	383	-	539	
Ferroatlántica Dumbria	207.000	121	176	7,35	363	8.570	947	
Megasa Siderúrgica	30.900	64,9	49,7	6,95	144	1.300	392	
Celsa Atlantic SL	32.900	40,1	3,7	1,56	3,45	-	-	
Air L. Ibérica de gases	197.000	49,7	0,59	-	0,67	-	-	
Total	1.314.800	1.426	5.020	433	27.264	22.370	113.479	
Parte II: Metais pesados	Hg (kg)	Cu (kg)	Zn (kg)	As (kg)	Cd (kg)	Cr (kg)	Ni (kg)	Pb (kg)
Ferroatlántica Cee	0,1	0,59	78,4	0,12	0,6	1	0,82	14,4
Ferroatlántica Sabón	2,86 **	29,8	29,8	-	-	-	8,24	3,3
Ferroatlántica Dumbria	0,32	17,7	28,9	3,27	0,65	61,7	33,6	16,6
Megasa Siderúrgica	2,72	85,1	704	1,61	2,72	5,11	1,61	49,3
Celsa Atlantic SL	-	20,3	23,8	4,44	0,7	1,29	3,3	18,4
Total	6 ***	154	865	9	5	69	47	102

Fonte: Rexistro Estatal de Emisións e fontes Contaminantes, PRTR, 2019.

* Alúmina Española emitiu ademais 38 kg Hg.

** Dato para 2017. *** Con Alumina Española, o total sube a 44 kg de Hg.

trias, por exemplo as térmicas de carbón, que á súa vez son grandes contaminantes. No ano 1977 Alúmina-Aluminio pretendía instalarse en Vilagarcía de Arousa e acabou en San Cibrao en Lugo. Tivo que cambiar de localización, entre outras razóns, pola contestación social suscitada polo “posible impacto ecolóxico na ría”. Presumiblemente, para abastecer

O anunciado “Estatuto da industria electrointensiva” daríalle axudas de preto de 300 millóns de euros polos custos das emisións de gases de efecto invernadoiro e polo uso de renovables

tamén ao Complexo de Alúmina, a empresa eléctrica Fenosa pretendía instalar no norte de Lugo a central nuclear en Xove. As manifestacións masivas evitaron a construción da nuclear, e outra eléctrica, Endesa, coa central térmica de As Pontes, abastecería Alúmina-Aluminio. A de As Pontes converteuse na térmica de maior potencia e contaminación do Estado e unha das grandes en contaminación en Europa.

As industrias electrointensivas localizadas na Galiza emiten contaminantes (gases e partículas, ver Táboa 3) responsables do cambio climático e efecto invernadoiro, de axentes acidificantes, da destrución do ozono estratosférico... Aluminio Español declara emitir 18 contaminantes distintos á atmosfera, Ferroatlántica de Sabón 12, Megasa 23, Ferroatlántica de Cee 18... O conxunto das industrias de Galiza que declaran no Rexistro PRTR representan: 63% do total de monóxido de carbono que se emite, 8% do total de dióxido de carbono, 18% de partículas PM10, 14% de dióxido de xofre, 5% de óxidos de nitróxeno, 11% de mercurio ...

OS CONTAMINANTES DA AUGA E OS RESIDUOS

Os vertidos á auga de contaminantes como carbono orgánico total (COT) nunha industria como Alúmina (421.000 kg) son superiores aos dunha depuradora de augas residuais dunha cidade como Vigo (394.000 kg), e os vertidos de fluoruros na mesma industria son 17 veces superiores

aos da depuradora mencionada. A industrias electrointensivas verten decenas de contaminantes diversos como nitróxeno, fósforo, compostos orgánicos haloxenados (AOX), mercurio, cadmio, zinc, cobre, chumbo, arsénico, fluoruros, cloruros, níquel, fenois, hidrocarburos -PAH-, Fluoranteno, Benzo(g,h,i) perileno, cianuros... Ferroatlántica de Cee declara que en 2018 vertía á auga un total de 8 contaminantes, Ferroatlántica de Sabón 11, Alcoa Inespal 12, Megasa 15... e só é obrigado declarar no Rexistro PRTR aqueles contaminantes que superan certo limiar.

Con relación aos residuos xerados, no Rexistro PRTR, Alúmina vai en a cabeza con 111.000 toneladas de residuos sólidos perigosos, séguenlle Megasa, con 6.787 t e Aluminio Español con 2.116 t. O mesmo sucede cos residuos non perigosos, Alúmina Española volve ser a primeira con 2,8 millóns de toneladas, séguenlle Ferroatlántica de Cee con 69.117 t, Celsa Atlantic con 10.623 t, e Aluminio Español con 5.806 t.

O NOVO ESTATUTO DA INDUSTRIA ELECTROINTENSIVA: O GOBERNO Á SÚA DISPOSICIÓN

O Goberno axudou sempre de diferentes formas ás empresas electrointensivas, con tarifas eléctricas especiais e baratas, coa facilidade de interrompibilidade eléctrica e rebaxa na tarifa, coa suspensión temporal do imposto de xeración (no 2018), e nos últimos anos convocando paquetes eléctricos específicos en poxas sumamente beneficiosas. Algúns medios publicaron que a multinacional americana Alcoa recibiu de media 100 millóns de euros/ano, diñeiro que seguro serviría de moito para a pequena e mediana empresa galega e os case 150.000 traballadores que nela traballan.

O Ministerio de Industria en xuño do 2020 anunciou un “Estatuto da industria electrointensiva” cun fondo de garantía ligado de 600 millóns e axudas por valor de 250 millóns de euros. En febreiro anunciara que o Estatuto ampliaría o número de industrias consideradas electrointensivas porque ía cambiar os criterios de electrointensividade e así serían no Estado máis industrias as que terían dereito a beneficiarse das medidas do novo Estatuto do Consumidor Electrointensivo. Na Galiza estarían 31 industrias, 44 no País Vasco, 19 en Asturias, 19 en Madrid

Alu Ibérica na Coruña.

e 153 en Cataluña, polo que parece que a modificación afectaría por enriba de todo a Cataluña que contaría co 25% das electrointensivas. No ano 2021 fixáranse axudas por custos indirectos das emisións de gases de efecto invernadoiro por valor de 172 millóns e bonificacións a estas industrias para financiar os custos das renovables de até o 85% do total, e para a coxeración de alta eficiencia, o que suporía máis de 90 millóns de euros.

Por se fose pouco o papel do Estado, a Xunta de Galiza -sempre ao servizo desta industria e permisiva coa contaminación- convocou por

Mentres Galiza representa o 5% do PIB do Estado, as emisións de contaminantes case triplican esta cifra

varias veces as empresas arriba citadas e a outras notables consumidoras como Finsa ou Showa Denco Carbón (antiga SGL carbón), entre outras, para abandeirar unha proposta (a maiores das citadas) ante o Goberno Central coa intención de que lles dean deducións fiscais nas peaxes de acceso vinculadas ao transporte eléctrico e tamén nos mecanismos de compensación para paliar o custos das emisións. A Xunta nunca esixiu a estas industrias eficiencia, aforro enerxético nin melloras tecnolóxicas, nin uso de enerxía renovable, e non digamos xa en aspectos de contaminación.

CONCLUSIÓNS

A industria electrointensiva é pouco eficiente nos seus procesos e despilfarradora en enerxía, o que repercute desde o punto de vista económico. Ao mesmo tempo, é altamente contaminante, gran consumidora de electricidade non renovable, auga e outras materias primas e, por se fose pouco, xera residuos e lodos vermellos. A isto temos que sumar que, salvo excepcións, a industria electrointensiva está en maos de multinacionais que cotizan fóra de Galiza, polo que os beneficios e valor engadido vanse a milleiros de quilómetros de distancia.

Neste momento que se fala tanto de fondos europeos para desenvolver a economía, os partidos políticos, sindicatos, persoas traballadores e en xeral toda a sociedade, en vez de esixir e pelexar para que a situación quede como até o de agora, tiñan que premer ao Goberno para desenvolver un novo modelo produtivo, para cambiar as industrias altamente contaminantes por outras sostibles, xa que mentres representamos o 5% do PIB do Estado, Galiza é responsable dunha emisión de contaminantes que case triplica esta cifra. Nin a democracia, nin a autonomía, corrixiron o papel terceiromundista da industria galega, e estamos xa nun momento en que en Europa a industria contaminante ten os días contados.

A fabricación actual de aluminio primario debe deixar paso aos novos cambios tecnolóxicos e ao uso de renovables, e xirar cara á produción do aluminio secundario a partir de chatarra de aluminio (latas, envases,

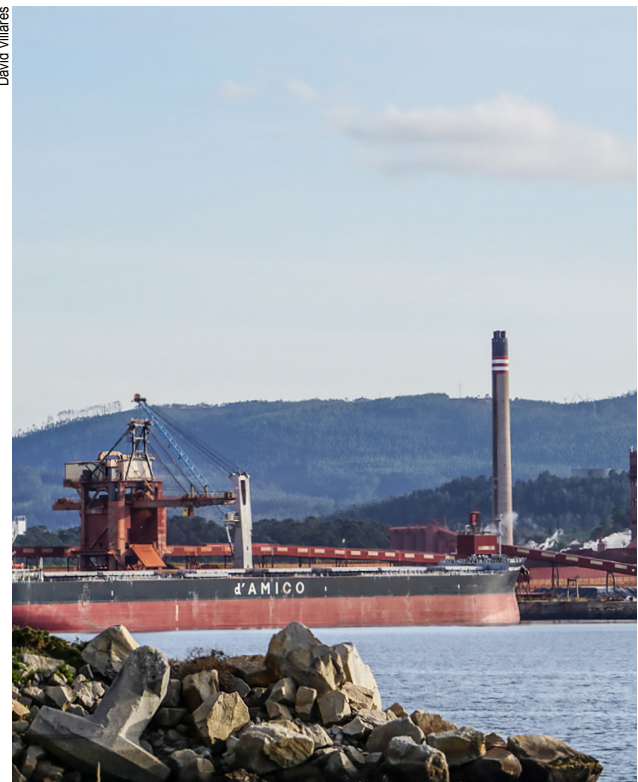
Cómpre premer ao Goberno para desenvolver un novo modelo produtivo. O cambio para a produción do aluminio secundario (reciclado) aforraría o 94% da electricidade e o 95% das emisións de dióxido de carbono

refugallos da construción...). Isto aforraría o 94% da electricidade e o 95% das emisións de dióxido de carbono, e reduciría consumos e contaminación na auga e materias primas. En agosto do 2020, a Ministra de Industria aclarou que o custo da enerxía eléctrica non é a causa da situación das plantas de Alcoa e Alu Ibérica xa que os verdadeiros motivos dos seus problemas se deben á "falta de investimento e de proxecto industrial".

*Ramón Varela Díaz,
Catedrático en Bioloxía e experto en contaminación atmosférica de Galiza.

Vista aérea de ALCOA en San Cibrao.

Detalle do porto de ALCOA en San Cibrao.